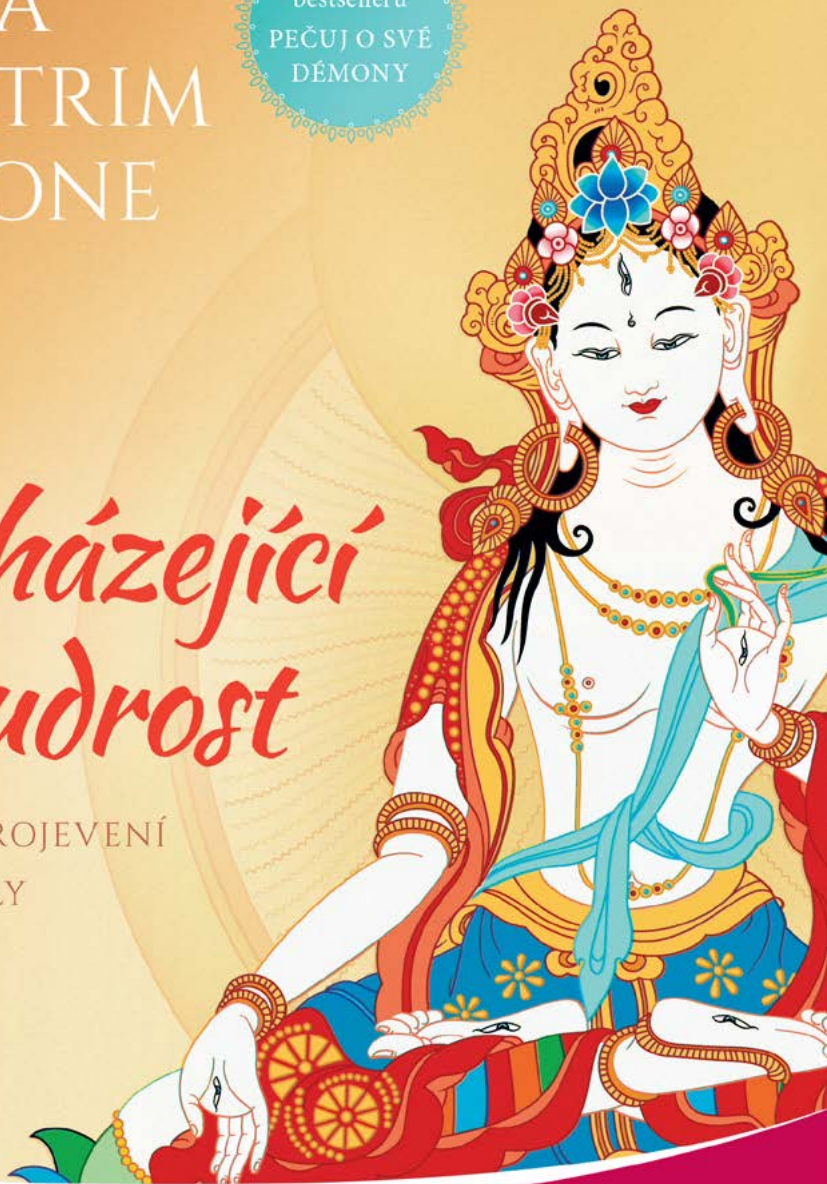

LAMA
TSULTRIM
ALLIONE

autorka
bestselleru
PEČUJ O SVĚ
DÉMONY

Vycházející moudrost

CESTA K PROJEVENÍ
ŽENSKÉ SÍLY

MAITREA

*Vycházející
moudrost*

LAMA
TSULTRIM ALLIONE

*Vycházející
moudrost*

CESTA K PROJEVENÍ ŽENSKÉ SÍLY

Přeložil Daniel Erhardt

MAITREA

2020

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Allione, Tsultrim, 1947-

[Wisdom rising. Česky]

Vycházející moudrost : cesta k projevení ženské síly / Lama Tsultrim Allione ; přeložil Daniel Erhardt. -- První vydání v českém jazyce. -- Praha : Maitrea, 2020. -- xi, 398 stran

Přeloženo z angličtiny -- Terminologický slovník. -- Obsahuje bibliografie a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7500-564-9 (brožováno)

* 316.346.2-055.2 * 159.922.1-055.2 * 24 * 243.4-584.5 * [13+2-584.5]:316.42 *
13:003.6 * 243.4 * (0.062)

– ženy

– feminita -- buddhistické pojetí

– duchovní cesta

– duchovní transformace

– mandaly

– tibetský buddhismus

– populárně-naučné publikace

22/24 - Náboženství Dálného východu. Indická náboženství. Hinduismus.
Buddhismus [5]

Lama Tsultrim Allione

Vycházející moudrost

Wisdom Rising

Copyright © 2018 by Joan E. Allione

Translation © Daniel Erhardt, 2020

Czech edition © MAITREA a.s., Praha 2020

ISBN 978-80-7500-564-9

Tato publikace obsahuje názory a myšlenky autorky. Je napsána se záměrem poskytnout užitečné a poučné informace týkající se témat, o nichž se v knize pojednává. Tato kniha je veřejnosti předkládána s vědomím, že autor ani vydavatel v knize nepodávají lékařské, zdravotní ani žádné další osobně profesní rady tohoto druhu. Čtenář by se měl nejprve poradit se svým osobním lékařem, zdravotníkem či jiným odborníkem v oblasti zdravotní péče, než se začne řídit některou z rad v knize uvedenou v praxi nebo z ní vyvodí nějaké závěry pro svůj život.

Autor a vydavatel výslovně odmítají jakoukoli odpovědnost za možné potíže, ztrátu či riziko ať osobní či jiné povahy, jež by mohly přímo či nepřímo nastat z použití či aplikace jakékoli části této knihy.

*Ráda bych věnovala tuto knihu všem svým učitelům
a zvláště svým milovaným rodičům
Ruth Dewingové Ewingové a Jamesi Dennisovi Ewingovi,
kteří mě vedli a starali se o mě od mého narození
a poté mě vypustili do světa, abych si šla svou vlastní cestou,
která mne dovedla k mimořádným tibetským lamům,
již mě dovedli k dákiním
a k principu mandaly.*

Milí čtenáři,

snažíme se, aby naše knihy byly perfektní. Pokud i přesto objevíte v textu nějakou chybu, napište nám na nakladatelstvi@maitrea.cz a my ji rádi opravíme.

Díky, Vaše nakladatelství

*Dákiní coby dynamický princip je sama o sobě energií.
Pozitivní kontakt s ní přináší pocit svěžesti a magičnosti.
Stává se průvodkyní a družkou, jež aktivuje intuitivní
pochopení a hluboké vědomí,
avšak tato energie se může náhle změnit a podtrhnout vám
koberec pod nohama,
budete-li příliš připoutaní a budete-li na něčem ulpívat.
To může být bolestné.
Když blokujete svoji energii a pocítujete bolest způsobenou
svým ulpíváním,
pak je to hněvivá dákiní. Její hněv nás vybízí k tomu,
abychom opustili svoji připoutanost a vstoupili do jejího
tajemného domu.*

– LAMA TSULTRIM ALLIONE, MOUDRÉ ŽENY

Obsah

<i>Poznámka autorky</i>	xi
<i>Úvod</i>	1

ČÁST PRVNÍ SETKÁNÍ S MANDALOU

1 Má cesta k celistvosti	31
2 Proč mandala?	55
3 Jeden základ, dvě cesty, dva plody	71

ČÁST DRUHÁ SETKÁNÍ S DÁKINÍ

4 Nalezení mocné dákiní	81
5 Zkoumání principu dákiní	97
6 Osvícení skrze ztělesnění	127

ČÁST TŘETÍ SETKÁNÍ S PĚTI RODINAMI A DÁKINÍMI MOUDROSTI

7 Pět rodin	149
8 Buddha dákiní: Všeprostupující moudrost	161
9 Vadžra dákiní: Moudrost podobná zrcadlu	183
10 Ratna dákiní: Moudrost rovnosti	211
11 Padma dákiní: Rozlišující moudrost	233
12 Karma dákiní: Všeuvršťující moudrost	261

ČÁST ČTVRTÁ
VYCHÁZEJÍCÍ MOUDROST: PRAXE

13 Mandala pěti dákiní	289
14 Cesta s dákiní	307
15 Tvorba oltáře mandaly dákiní	313
16 Práce s mandalou pomocí rukou TM a další	325
<i>Závěr</i>	<i>341</i>
<i>Poděkování</i>	<i>349</i>
<i>Často kladené otázky</i>	<i>353</i>
<i>Příloha A: Stručná praxe Mandaly pěti dákiní</i>	<i>359</i>
<i>Příloha B: Atributy pěti buddhowských rodin</i>	<i>367</i>
<i>Dodatečné zdroje</i>	<i>369</i>
<i>Doporučená četba</i>	<i>373</i>
<i>Slovník</i>	<i>375</i>
<i>Bibliografie</i>	<i>387</i>
<i>Svolení ke zveřejnění</i>	<i>395</i>
<i>Jiní autoři o knize Vycházející moudrost napsali</i>	<i>397</i>
<i>Další knihy Tsultrim Allione</i>	<i>399</i>

Poznámka autorky

Milí čtenáři,

jak již napovídá podtitul knihy, tato kniha je *cestou* do mandaly posvátného ženství. Jelikož je mým vroucím přáním, aby vaše cesta byla co nejúspěšnější, věnujte prosím několik minut tomuto úvodu, v němž uvádím některé z klíčových konceptů a důležitých informací. Tyto užitečné znalosti vám na cestě touto knihou budou nápomocné.

To, jakým způsobem vykročíte na cestu, může pro celý její další průběh znamenat mnoho, a já doufám, že z této zkušenosti budete mít co největší prospěch.

Děkuji vám, že jste se rozhodli tuto cestu podniknout,

A handwritten signature in black ink, reading "Lama Tsultrim Allione". The signature is fluid and cursive, with the first name "Lama" and last name "Allione" being more prominent than the middle name "Tsultrim".

Lama Tsultrim Allione

ÚVOD

Z historie víme, že patriarchální modely duchovního světa nebyly k ženám právě přívětivé. Systémy považující ducha za nejvyšší aspekt a materií¹ za nejnižší ať vědomě či nevědomě tradičně odsouvaly ženy a přírodu na nejnižší příčku hodnot.

– SHERRY RUTH ANDERSONOVÁ A PATRICIA HOPKINSOVÁ

THE FEMINIE FACE OF GOD

Otázka, kterou mi ženy kladou nejčastěji, zní, jak začlenit duchovní život do každodenního života. Skutečnost, že si tuto otázku pokládáme, ukazuje na to, do jaké míry jsme se odcizili spiritualitě s přítomností ženství. Výchozím bodem všech náboženských tradic kladoucích důraz na přítomnost ženství je totiž spojení ducha a materie, ducha a těla, jež vede ke spiritualitě neoddělitelné od každodenního života a k božskému coby imanentnímu. Tomu, co je nám vlastní a od nás neoddělitelné, spíše než k transcendentnímu, něčemu, co nás přesahuje.

1 „Materie“ (v angl. „matter“) lze překládat též jako hmota či látka, nicméně zde je tento pojem záměrně překládán jako materie, jelikož je odvozen od slova „matka“ (pozn. překl.).

Merriam-Websterův výkladový slovník definuje pojem „patriarchát“ jako „sociální uskupení vyznačující se nadvládou otce jako hlavy klanu či rodiny, s právní podřízeností ženy a dětí, jež počítá s následnictvím a převodem dědictví v mužské rodové linii. Obecně se jedná o nepřiměřenou převahu mužů ve vládní sféře.“ Velká většina světa podléhá vládě patriarchátu a patriarchální struktury ovládají všechny hlavní náboženské tradice. Patriarchální náboženství neustále oddělují ducha či božství od ženství, přírody a materie. Ve skutečnosti je slovo materie odvozeno od latinského *materia*, což znamená „původ, zdroj, matka“.

Jak příroda, tak země byly vždy spojovány s ženstvím, jako je to patrné u pojmů Matka Země, Matka příroda či slovního spojení „virgin forest“² coby místo dosud nedotčené či netknuté člověkem. V minulosti se stávalo, že když bylo ženství v rámci patriarchálních náboženství zbaveno moci nebo znevažováno, docházelo současně ke ztrátě úcty vůči přírodě – neschopnosti vnímat zemi jako něco posvátného, čeho bychom si měli vážit – a ženy byly vnímány jako překážka na cestě k vyzdvihovanému netělesnému povznášejícímu božství. V tomto kontextu byl přírodní svět nahlížen jako ovládaný démonickými silami a ženy byly nahlíženy jako hříšná brána a překážka ke sjednocení s božstvím.

Filozofka Elizabeth Dodson Grayová říká: „Snaha dostat se pryč od běžného, přírodního, neposvátného – pryč od žen, těl z masa a kostí, rozkládající se přírody, pryč od všeho, co má kořeny ve smrtelnosti a umírání. Vzhůru, vzhůru a pryč je voláním tohoto náboženského vědomí, které hledá povznesení do vyšších říší čistého ducha a nejzazší transcendence, kde nic není hmotné, nezaniká ani neumírá.“³

2 „Virgin forest“ doslovně znamená „panenský les“, běžně překládáno jako „prales“.

3 Cynthia Eller: *Living in the Lap of the Goddess: The Feminist Spirituality Movement in America* (Boston: Beacon Press, 1995, p. 136).

Proto v těchto náboženských tradicích nacházíme příběhy, přesvědčení a pravidla, které ženy a jejich těla ovládají. Narážíme na sexuální tabu s častým výskytem celibátu a sexuální zdrženlivosti u kněží a mnichů, kdy se duchovní vyhýbají fyzickému kontaktu se ženami a mnohdy je považují za nebezpečnou hrozbu v jejich vztahu s božstvím. Ženám je rovněž zakázáno zastávat rovnoprávné role a vyšší pozice, zvláště ty vedoucí. Samozřejmě jsou ženy přítomné ve všech náboženských tradicích, nicméně tato náboženství vyzdvihují mužský princip a do značné míry ženy zbavila moci a ty se ocitly pod nadvládou mužů. Podobně i příroda je vnímána jako něco, co je třeba si podmanit, využít, zneužít pro své vlastní touhy, podrobit si a zcela ovládnout.

Smyslem této knihy není provést rozsáhlou analýzu teologie ani široce pojednávat o myšlenkách ekofeminismu. Na toto téma již bylo napsáno několik dobrých knih.⁴ Mým záměrem je popsat situaci, v níž se nacházíme v oblasti spirituality a náboženství, poukázat na to, že dochází ke znevažování posvátného ženství a jak tento rámec zásadně ovlivňuje naši současnou situaci ve světě.

Pozorujeme-li spojení mezi patriarchálními postoji vůči ženám a vůči zemi, nezdá se být pouhou náhodou, že prezident Donald Trump odstoupil od Pařížské dohody o klimatu, povolil zmenšení dvou rezervací v Utahu o více než 5000 km² a rozšířil území

4 Maria Mies and Vadana Shiva: *Ecofeminism (Critique. Influence. Change.)* (London & New York: Zed Books, 2014); Rosemary Radford Ruether: *Sexism and God-Talk: Toward a Feminist Theology* (Boston: Beacon Press, 1983); Karen J. Warren: *Ecofeminist Philosophy: A Western Perspective on What It Is and Why It Matters* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2000); Mary Daly: *Beyond God the Father: Toward a Philosophy of Women's Liberation* (Boston: Beacon Press, revised edition 2015); Joanna Macy: *Coming Back to Life: The Updated Guide to the Work that Reconnects* (Gabriola Island, BC: New Society, revised edition 2014); v češtině *Návrat do života* (MAITREA, 2020); Joanna Macy: *Active Hope: How to Face the Mess We're In without Going Crazy* (Novato, CA: New World Library, 2012; v češtině *Aktivní naděje* (Alferia, 2020); Sherry Ruth Anderson and Patricia Hopkins: *The Feminine Face of God: The Unfolding of the Sacred in Women* (New York: Bantam Books, 1991).

v pobřežních vodách pro těžbu ropy nebo zemního plynu. Současně si nelze ne všimnout jeho nepřátelského, neuctivého a násilnického chování vůči ženám. Souvislost mezi násilím vůči ženám a násilím vůči zemi lze ilustrovat na následujících statistikách. Nejprve mi dovoluňte uvést některé statistiky týkající se změny klimatu uvedené v novinách *Guardian* v roce 2017:

- * Povrchová teplota planety roste přibližně dvacetkrát rychleji, než je u změny klimatu přirozené. K tomuto jevu obvykle dochází pouze při přechodu z doby ledové nebo do doby ledové. A pokud nepodnikneme zásadní opatření pro snížení znečištění kyslíčným uhlíčitým způsobeným člověkem, oteplování se oproti přirozené změně klimatu zrychlí přibližně padesátkrát.⁵
- * Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) uvádí, že do konce tohoto století může dojít k vyhynutí více než 40 % všech žijících druhů na planetě.⁶
- * Od roku 2008 dochází podle Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) každý rok k nucené migraci v průměru 21,5 milionů lidí v důsledku rychlejších klimatických změn a s tím spojených rizik. Očekává se, že toto číslo ještě vzroste. IPCC uvádí, že klimatické změny jsou rovněž jedním z faktorů, které jsou v mnoha zemích či oblastech příčinou přetrvávání konfliktů. „Klimatické změny zasévají semínko konfliktů a zároveň se stávají

5 Dana Nuccitelli: “2017 Is So Far the Second-Hottest Year on Record Thanks to Global Warming,” *The Guardian* (July 13, 2017), <https://www.theguardian.com/environment/climate-consensus-97-per-cent/2017/jul/31/2017-is-so-far-the-second-hottest-year-on-record-thanks-to-global-warming>.

6 Viz předchozí pramen.

důvodem pro migraci lidí.⁷ Pomalé dopady klimatických změn způsobených znečišťováním životního prostředí rovněž přispívají k masovému stěhování lidí, kteří hledají bezpečí a možnost přežití.

- * V dubnu 2017 byla zveřejněna informace, že Velký bariérový útes v Austrálii byl ze dvou třetin vážně poškozen v důsledku bělení korálů. K tomuto jevu dochází, když je řasa žijící ve tkáni korálu vypuzena, což se stává v důsledku příliš vysoké teploty vody.⁸

Zatímco píšu tyto statistiky, hurikán čtvrté kategorie o rychlosti větru 130 mil za hodinu s přívalovými dešti udeřil na jižní Texas a způsobil katastrofické záplavy a škody. O několik dní později byl zaznamenán jeden z nejsilnějších hurikánů na celém světě, který vyvolal bouři pátého stupně, jež zdevastovala část Karibiku a Floridy, po níž následovala ještě další bouře. Tento týden bylo zachyceno několik zemětřesení v Mexiku, které způsobily řadu škod, přičemž jedno z nich bylo vůbec nejhorší zemětřesení, k němuž kdy na území Mexika v tomto století došlo. Na západě USA právě teď hoří asi dvacet sedm lesů. V roce 2017 shořelo 5,6 milionů akrů půdy, což je o 1,8 milionů akrů více, než je desetiletý statistický průměr, který činí 3,8 milionů akrů. Došlo k zemětřesením na místech, kde se tak v minulosti dosud nikdy nestalo, a v poslední době byla zaznamenána nejvyšší rychlost větru vůbec. Teplota

7 UNHCR, "Frequently Asked Questions on Climate Change and Disaster Replacement," the UN Refugee Agency (November 6, 2016), <http://www.unhcr.org/uk/news/latest/2016/11/581f52dc4/frequently-asked-questions-climate-change-disaster-displacement.html>.

8 Liat Clark: "Great Barrier Reef," Wired (April 10, 2007), <http://www.wired.co.uk/article/great-barrier-reef-coral-bleaching-damage-2017>.

roste každým rokem, a dokonce mnohem rychleji, než vědci předpovídali ve svých varovných zprávách o globálním oteplování.

Patriarchální náboženské a politické systémy po tisíciletí ignorovaly varování klimatických změn a pokračovaly ve zneužívání přírody a neúctě k ní, čímž přivedly lidstvo na pokraj katastrofy. Naomi Kleinová ve své knize *This Changes Everything* uvádí: „Naši vůdci nikdy neobrátili svoji pozornost ke klimatickým změnám a nikdy se jimi nezačali dostatečně zabývat, navzdory tomu že s sebou nesou riziko zániku života v mnohem širším měřítku, než je pouhý sesuv břehů nebo zřícení budov.“⁹

Podíváme-li se na statistiky zneužívání žen, Světová zdravotní organizace (WHO) ve své zprávě uvádí:¹⁰

- * Násilí vůči ženám, zejména v intimní oblasti partnerských vztahů, a sexuální násilí jsou zásadním problémem veřejného zdraví po celém světě.
- * Celosvětové statistiky ukazují, že přibližně jedna ze tří žen na celém světě (35 %) se stala obětí fyzického nebo sexuálního násilí v rámci intimního vztahu nebo obětí sexuálního násilí mimo partnerský vztah.
- * Většina násilí se však odehrává v partnerských vztazích. Přibližně jedna třetina (30 %) žen, které někdy byly v partnerském vztahu, zažila určitou formu fyzického nebo sexuálního násilí způsobeného jejich partnerem.
- * Až 38 % vražd žen je spácháno partnerem ženy.

9 Naomi Klein, *This Changes Everything: Capitalism vs. The Climate* (New York: Simon & Schuster, 2015, p. 6).

10 Světová zdravotnická organizace (WHO), “Violence Against Women,” accessed October 7, 2017, <http://who.int/mediacentre/factsheets/fs239/en>.

V nedávné době byla vznesena obvinění ze sexuálního obtěžování proti mediálně proslulým osobnostem, jako např. Billu Cosbymu, Billu O'Reillymu a Rogerovi Ailesovi. Tato odhalení dodala odvalu ženám, které promluvily o sexuálním obtěžování ze strany mediálního magnáta Harveyho Weinstaina, po nichž následovala další obvinění velmi mediálně slavných osobností. Rozsah problému se odkryl ještě více poté, co tvůrkyně hashtagů Tarana Burkeová a herečka Alyssa Milano na Twitteru vyzvaly všechny ženy k tomu, aby otevřeně promluvily o svých zkušenostech se sexuálním obtěžování nebo aby to alespoň vyjádřily dvěma slovy *#Me Too*.¹¹ Reakce na sociálních sítích byla velmi bouřlivá a dala vzniknout novému hnutí, které nebylo pouze záležitostí krátkého okamžiku. Již jen z několika příběhů či slov bylo patrné, že mnoho žen má se sexuálním obtěžováním osobní zkušenost. Ukázalo se, že se jedná o značně rozšířený jev, který se neomezuje pouze na oblast zábavního průmyslu. Časopis *Time* jmenoval sociální hnutí *#Me Too*, „Průlomci mlčení“, osobností roku v prosinci 2017, čímž podtrhl skutečnost, že se jedná o nejrychleji se šířící sociální změnu za posledních několik dekád. Na hnutí *#Me Too* brzy navázalo hnutí *#TimeIsUp*¹² a zdá se, že k novým odhalením sexuálního obtěžování nyní dochází denně.

Jako by se otevřela skříň, jež byla až po okraj plná utrpení a hněvu, které se teď začaly valit ven. Ženy, jež byly umlčovány, cítily se bezmocné nebo měly strach něco říci, začaly otevřeně vyprávět své příběhy. 17. října roku 2017 *Washington Post* napsal: „Velká většina Američanů nyní hovoří o tom, že je ve Spojených státech sexuální obtěžování na pracovišti ‚vážným problémem‘. Téměř dvě třetiny

11 *#Me Too* – „I já“ nebo „Mě též“ (pozn. překl.).

12 *#TimeIsUp* – „Už dost“, „Už je čas“ nebo „Čas se završil“ (pozn. překl.).

Američanů mluví o tom, že muži, kteří sexuálně obtěžují své kolegyně, z toho obvykle vyvážnou bez postihu. [...] Jedna třetina žen uvedla, že zažila sexuální návrhy od kolegů či mužů, kteří měli vliv na jejich práci, a jedna třetina této skupiny žen uvedla, že chování jejich kolegů vykazovalo známky sexuálního zneužívání.¹³

Rozsah násilí, jehož se muži dopouštějí vůči ženám i vůči planetě Zemi, však není důkazem toho, že se násilí dopouštějí všichni muži. Je důležité si uvědomit, že na celém světě je mnoho mužů s pokrokovým myšlením, kteří jsou si vědomi výše zmíněných problémů a spolupracují se ženami na tom, aby se situace změnila. I když se nyní v této knize převážně zaměřuji na nutnost posílit ženy a na ničivé následky nedostatku ženské rovnoprávnosti a zneužívání žen, jsem si plně vědoma toho, že stejně je ve výsledku potřeba vytvořit společnost založenou na rovnosti a partnerství. Nejde o to ustavit nadvládu jednoho pohlaví, je potřeba vytvořit model vzájemně se posilujícího partnerství mužů a žen, společnost, jež podporuje sílu obou, a nikoli sílu jednoho nad druhým.

Ztráta ženských kvalit je v moderní době jedním z naléhavých psychologických a ekologických problémů. Je bolestnou ztrátou v našich emocionálních životech a ztrátou katastrofických rozměrů pro bezpečí života na zemi. V ženě se to dotýká její samotné totožnosti a v muži jeho schopnosti cítit a vážit si věcí. Ztráta ženství v muži vyvolává pocit náladovosti a osamělosti. V ženě dochází k pocitu ztráty víry v sebe samu. Pomalu si začínáme uvědomovat krizi na zemi a následek ztráty posvátného ženství, ale jen málo lidí

13 Caitlin Gibson and Emily Guskin: "A Majority of Americans Now Say That Sexual Harassment Is a Serious Problem," *The Washington Post* (October 17, 2017), https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/a-majority-of-americans-now-say-that-sexual-harassment-is-a-serious-problem/2017/10/16/707e6b74-b290-11e7-9e58-c628854af98_story.html?utm_term=.2dda5484db9d.

chápe, že kořeny krize spočívají v duchovních hodnotách samých – hodnotách posvátného coby neoddělitelného a prostupujícího veškerým životem, který je vzájemně propojený.

„Ztráta ženských kvalit je v moderní době jedním z naléhavých psychologických a ekologických problémů. Je bolestnou ztrátou v našich emocionálních životech a ztrátou katastrofických rozměrů pro bezpečí života na zemi.“

Co můžeme udělat pro obnovení a nastolení rovnováhy? Pro nalezení rovnováhy je potřeba, aby mezi muži a ženami platila stejná lidská práva a aby měli stejnou ekonomickou situaci, a rovněž je potřeba odstranit model mužské nadvlády v náboženství a přejít na duchovní model partnerství a respektu vůči celé naší planetě. Abychom nakonec dokázali žít v rovnováze, je potřeba posílit posvátné ženství a naslouchat zemi, která se s námi snaží komunikovat.

Když jsme se s mým manželem Davem přestěhovali na pozemek v jihozápadním Coloradu, který se na jaře roku 1994 stal Mandoulou Táry, cítila jsem potřebu kontaktovat původní obyvatele země a požádat je o jejich podporu a pomoc. Současně došlo k tomu, že jsem se loni na jaře, než jsme se sem přestěhovali, zúčastnila setkání v Texasu, kde jsem seděla vedle babičky Berthy Groveové, vážené starší ženy kmene Uteů, jež se nyní stala naší sousedkou

v Coloradu. Žena, které bylo tehdy přes sedmdesát let, měla prošedivělé vlasy, vystouplé lícní kosti a silné brýle. Bylo vždy těžké poznat, kam se právě dívá. Během setkání jsme spolu prohodily pár slov a vyměnily si adresy.

Když jsem dorazila do Colorada, ihned jsem ji kontaktovala a navštívila ji v jejím malém bílém domě v městečku Ignacio, kam se od nás jede asi půl hodiny autem přes hornatou krajinu, mezi loukami a pohořími. Za jejím domem se tyčila kupole indiánské sauny. Přivítala mě na prahu domu a uvedla mě do svého uklizeného velkého obývacího pokoje, v němž byly dvě pohovky potažené dekami původních amerických kmenů. Prošly jsme pokojem do kuchyně s bílými stěnami, bílým sporákem a lednicí. Na políčkách stály sklenice s bylinkami polepenými viněty s popisy. Nabídla mi vodu a posadily jsme se u kuchyňského stolu. Rovnou jsem jí položila otázku:

*„Abychom nakonec dokázali žít v rovnováze,
je potřeba posílit posvátné ženství a naslouchat zemi,
která se s námi snaží komunikovat.“*

„Babičko, právě jsme se přestěhovali na pozemek o rozloze sedmi set akrů na východ odsud a rádi bychom zde vytvořili centrum pro meditační ústraní. Můžeš k nám přijet a pomoci nám vybudovat indiánskou saunu a provést zde rituály s prosbou o vedení na tomto místě, aby vše probíhalo co nejlépe?“

Souhlasila. Přijela k nám společně se svým mužem Vincentem o několik týdnů později v obytném voze, v němž přespávali. Tehdy ještě žádné budovy dostavěny nebyly, a tak všichni přespávali ve stanech nebo obytných vozech. Indiánskou saunu jsme postavili na malé rovinaté louce poblíž venkovní kuchyně, která se nacházela blízko velkého javoru jasanolistého. Indiánská sauna, zvaná též „Sauna kamenných lidí“, má kupolovitou strukturu a bývá vyrobena z vrbového proutí ve tvaru obráceného proutěného košíku. Před hlavním vchodem směřujícím na východ se nachází ohniště, ve kterém se nahřívají kameny. Celá konstrukce je potažená dekami a plachtami, které ji pokrývají a celý prostor uzavírají.

Jakmile jsme stavbu dokončili, vstoupili jsme dovnitř. Byla tam naprostá tma a my jsme zahájili obřad. Vincent, který byl pověřen péčí o oheň, položil do prohlubně uprostřed rozžhavené kameny. Lil na ně vodu, jež vytvářela horkou páru, a tak se v celém stanu zvyšovala teplota. Sklopili jsme dveřní závěs, začali recitovat modlitby a Vincent vedl zpěv písní v jazyce Uteů. Jednalo se o očistné, uzdravující a omlazující písně. Během obřadu jsme byli vyzváni k tomu, abychom nahlas přednesli modlitby s určitým záměrem či pro konkrétní osoby. Modlila jsem se za vedení duchů země Mandaly Táry.

Když jsme ze sauny vyšli, posadili jsme se na trávu a zpracovávali jsme intenzivní zkušenost obřadu. Babička Bertha se posadila vedle mě a řekla: „Co chceš na tomto místě dělat, je již zde... Vidím to. Vidím chrám a všechny další budovy, které se vznášejí nad touto zemí. Teď už je musíš pouze přivést z éteru na zem.“ Ukázalo se, že je to mnohem těžší, než se zdálo, a po celou tu dobu, kdy mě řada věcí odrazovala, jsem si stále připomínala její slova, až byla Mandala Táry nakonec dokončena.

U babičky Berthy jsem také studovala bylinkářství. Jednoho dne jsme sbíraly bylinky na horní louce a ona mi sdělila: „Když chceš nějakou bylinku utrhnout, nejprve popros o svolení, a poté si vytrhni vlas a nech jej na jejím místě jako obětinu. S Matkou Zemí se vše děje ve vzájemné výměně... Ta trocha bolesti, již při vytrhnutí vlasu ucítíš, ti připomene, co cítí země, když z ní vytrhneš rostlinku.“

Poté přešla k malé rostlince se žlutými kvítky a řekla: „Vidíš tu malou grindélii? Je dobrá na plíce a na kašel. Zmáčkni ji pod květem a ucítíš, jak je lepkavá.“ Jednu kytku utrhla a podržela mi ji, abych si to mohla zkusit. „To je léčivá síla rostliny. Při sběru ale nikdy netrhej ty nejsilnější, neboť ty umožňují zrod příštích silných generací. I středně velké mají stále sílu, a ty tak nezničíš celý rod.“

Při této malé zkušenosti výměny jsem se naučila správnému vztahu k rostlinám a ke všem dalším zdrojům. Babička Bertha vždy o zemi hovořila jako o Matce Zemi a říkávala, že bychom si jí měli vážit. Ať se jedná o naši vlastní matku, Matku Zemi nebo o něco či někoho jiného, vždy jsme ve vzájemném vztahu se vším.

Muži i ženy by měli společně pracovat na partnerství založeném na jednotě a tvořivé práci mezi oběma pohlavími a Matkou Zemí – na integraci ducha a hmoty. Musíme se naučit něco zanechat, když si něco bereme. Je třeba naučit se tu zanechat to nejlepší a nejsilnější, aby to zůstalo uchováno i pro příští generace. Jak řekl náčelník Splašený kůň: „Chovejte se k zemi dobře, neboť vám ji nedali vaši rodiče, ale propůjčily vám ji vaše děti. Tuto zemi jsme nezdědili od svých předků, ale máme ji vypůjčenou od svých dětí.“

HNĚVIVÁ ŽENSKÁ DÁKINÍ

Než se Tára projevila jako buddha, byla princeznou jménem Moudrá Luna, silně oddanou naukám Buddha, a její meditační praxe

byla velmi hluboká. Byla velice blízko osvícení a rozvinula záměr dosáhnout jej ve prospěch všech bytostí.

Její učitel, mnich, řekl: „Jaká to škoda, že ses zrodila v těle ženy, neboť v těle ženy nelze osvícení dosáhnout. Proto se budeš muset vrátit v podobě muže, abys osvícení dosáhla.“

Princezna mu odpověděla dokonalým způsobem, kterým ilustrovala pochopení absolutní pravdy: „Není muže, není ženy, není já, není člověka ani žádného vědomí. Označování člověka slovy muž či žena je ve své podstatě prázdné. Světští blázni tak klamou sebe sama.“

A pokračovala přijetím následujícího slibu: „Těch, kteří si přejí dosáhnout nejvyššího osvícení v mužském těle, je mnoho, ale těch, již si přejí sloužit ve prospěch bytostí v ženském těle, je vskutku málo. Proto nechť sloužím cítícím bytostem ve svém ženském těle, dokud se celý tento svět nevyprázdní.“

*„Těch, kteří si přejí dosáhnout nejvyššího osvícení
v mužském těle, je mnoho, ale těch, jež si přejí sloužit
ve prospěch bytostí v ženském těle, je vskutku
málo. Proto nechť sloužím cítícím bytostem ve svém
ženském těle, dokud se celý tento svět nevyprázdní.“*

Od toho okamžiku se princezna zcela oddala záměru dosáhnout úplné realizace. Ve chvíli, kdy tohoto cíle dosáhla, stala se známou pod jménem Tára, Osvoboditelka. Ráda říkám, že Tára je

první feministkou, a v žertu zmiňují, že ve své formě Zelené Táry je duchovní vůdkyní Strany zelených, ochránkyní lesa, ztělesněním soucitu a okamžitých činů. Tára je znázorňována jako žena s jednou nohou směřující ven do světa a druhou pokrčenou v meditační pozici – kde se ve skutečnosti všichni z nás nacházíme.

Podobně jako Tára pevně věřím, že absolutní úroveň je mimo pohlaví, a jakékoli vnímání pohlaví je omezené a není naší pravou přirozeností. Na relativní úrovni se muži a ženy liší a tyto rozdíly jsou vzácné. Nesnažím se stát ženou, která se snaží vyrovnat mužům, aby byla přijímána nebo se stala úspěšnou. Nepotřebujeme více mužů nebo žen, jež se snaží jednat jako muži – ačkoli jednoznačně podporuji ženy, jež následují cestu nebo se věnují profesi, která je přitahuje, a rozhodně se přikláním k tomu, že by měly být vnímány rovnocenně. Když ve své knize hovořím o mužském a ženském principu, nezáleží na tom, zda se ztotožňujete s mužskou či ženskou stránkou nebo náhledem, že není žádné pohlaví a nezáleží na vaší sexuální orientaci – mužská i ženská energie je v našem světě přítomná v nás všech. Problém je, že všude ve světě existují pravidla, zákony a kulturní myšlení, jež konkrétním způsobem ovlivňují a oslabují ženy. Mým přáním je, abychom neztratili spojení s onou jedinečnou magickou silou prvotního ženství, silou, již lze využít při řešení výzev, jimž dnešní svět čelí.

Příklady ženské síly se z velké části ztratily, byly potlačeny nebo ukryty mimo náš dohled, zvláště pak obrazy, jež nejsou přijatelné či bezpečné pro patriarchální společnost. Z obrazů sibyl, moudré ženy, divoké ženy – žen, které jsou ztělesněním mimořádných sil transformace, sil magických, duchovních a duševních – byly učiněny „zlé čarodějnice“. Počet žen, jež byly popraveny jako čarodějnice mezi 15. až 18. stoletím, z nichž většina byla upálena zaživa, neboť to bylo považováno za nejbolestivější smrt, se odhaduje mezi

60 000 až 100 000. Byly to časy puritánství a sexuálního útisku a ženy, jež byly upalovány jako čarodějnice, byly často nezávislé a vzpurné a často žily samy a věnovaly se bylinkářství nebo to byly ženy, jež nebyly poslušny svého muže nebo s ním odmítaly mít sex.

Obraz oddané mírné matky byl vždy bezpečný. Takový obraz byl vždy přijatelný ve všech kulturách, dokonce i v patriarchálních. Existuje však i jiný odraz prvotní ženské zkušenosti, který se vytratil, po němž muži i ženy touží, a to zkušenost, jež vychází z intuitivního posvátného ženství, z místa, kde jazyk může být prorocký a plný paradoxů, v němž je důraz kladen na symbolický význam, nikoli slova samotná, z místa, kde ženy sedí v kruhu nahé a jsou pokryté blátem, ozdobené kostmi a peřím, ženy proměněné v bohyně či staré ženy – proměněné v hněvivé dákiní.

*„Sanskrtské slovo dákiní se do tibetštiny
překládá jako khandro, což znamená ‚nebeská tanečnice‘,
doslovně ‚ta, která se pohybuje prostorem‘.
Dákiní je v naukách tibetského buddhismu
nejdůležitější manifestací ženství.“*

Sanskrtské slovo *dákiní* se do tibetštiny překládá jako *khandro*, což znamená „nebeská tanečnice“, doslovně „ta, která se pohybuje prostorem“. Dákiní je v naukách tibetského buddhismu nejdůležitější manifestací ženství. Může se objevit v lidské podobě nebo jako božstvo a často je znázorňována jako hněvivá, obklopená plameny,

nahá, tančící, s tesáky a vyplazeným jazykem, ozdobená kostěnými šperky. V ohbí své paže drží hůl představující jejího vnitřního druhá, vnitřního mužského partnera. V natažené ruce třímá zahnutý sekáček představující vytrvalé přetínání dualistické připoutanosti. Je soucitná a současně vytrvale odtíná ego. V levé ruce na úrovni srdce drží pohár z lebký představující nestálost a přeměnu touhy. Na pohled působí velmi silně a budí strach.

Dákiní je nositelkou prostorovosti a síly pravdy a je tou, jež překonává smrtelný sebeklam. Přetíná vše, na čem ulpíváme, odhaluje vše, co si myslíme, že můžeme skrýt dokonce i sami před sebou. Dákiní se tradičně zjevují během fází přechodu: v okamžiku přechodu mezi světy, mezi životem a smrtí, ve vizích mezi spánkem a probuzením, na pohřebištích a místech s lidskými ostatky.

Přítomnost u čtyř porodů obou mých dcer, jež přivedly na svět čtyři krásná vnoučata, každá dvě, a vzpomínky na mé vlastní zkušenosti při porodu mých tří dětí ve mně vyvolávají myšlenky na dákiní v okamžiku zvaném „přechod“ při porodu dítěte, kdy se děložní hrdlo musí na několik centimetrů otevřít, aby dítě mohlo sestoupit do porodních cest. Přechod bývá obvykle nejbolestivějším a nejnáročnějším obdobím při porodu a žena se přitom musí dotknout své divoké stránky, převzít odpovědnost a vstoupit do své nejhlubší prvotní síly. Často se stává hněvivou a musí uvnitř v sobě probudit silnou dákiní, aby mohla absolvovat onen přechod, projít temným tunelem, a přivést dítě na světlo. Nikdo jiný to za ni neudělá.

Vzpomínám si, že jsem při mém prvním porodu poprvé zažila potenciál nespoutané dákiní v její plné síle. Byl to teprve měsíc poté, co jsem se se svým mužem vrátila z Indie, a necelý rok od chvíle, kdy jsem ze sebe svlékla roucho buddhistické mnišky. Žili jsme na ostrově Vashan v Puget Sound nedaleko pobřeží Seattlu a já se

rozhodla pro domácí porod přirozenou cestou. Bydleli jsme v chaloupce, kde dříve žili dělníci, kteří na ostrově sbírali rybní. Vařili jsme a topili si v malých kamnech na dřevo.

Když přišel ten správný čas, ráno jsem začala rodit a od počátku to bylo velmi intenzivní. Večer, po osmi hodinách těžkých porodních bolestí, dorazil lékař ze Seattlu. Porod nepostupoval a doktor dospěl k závěru, že hlavička dítěte je ve špatné poloze. V tom momentu jsem si pomyslela: *Musím své dítě dostat ven! Je to na mně, nikdo jiný to za mě neudělá! Co mám udělat?*

Naladila jsem se na své tělo, vstala z postele, klekla si na všechny čtyři a řekla doktorovi, aby odešel. Začala jsem se kroutit a třást sebou sem a tam, nahoru a dolů. Můj muž se ke mně pokusil přiblížit a snažil se mi říct, abych byla v klidu a tiše dýchala, ale já všem řekla, aby mi šli z cesty. Nebyla jsem milá ani klidná, byla jsem hněvivá a měla jsem velmi jasno. Byla jsem jako divoké zvíře – potila jsem se, třásla sebou, skučela a divoce sebou houpala.

Porod se pak konečně rozběhl. Ještě více jsem zdivočela, a když nastal okamžik přechodu, byla jsem stále na všech čtyřech a mé tělo se třásl. Zanedlouho jsem však držela svoji novorozenou dcerku v náručí. Kdybych dělala, co mi bylo řečeno, její pozice v mém těle by se nezměnila. Jen mé divoké pohyby jí pomohly, aby se mohla pootočit. Kdybych se k tomu neuchýlila, nebyla hněvivá s naprostou jasnou myslí a neřídila se vedením svého nitra, mohlo to dopadnout tak, že by mě letecky přepravili do Seattlu, kde bych podstoupila císařský řez.

NALADĚNÍ SE NA SÍLU „HROZNÉ ŽENY“

Hněvivý soucit není pouze výsadou žen a dalajlama je toho dobrým příkladem.

Jednou jsem byla na obědě v meditačním centru Spirit Rock v Marin County v Kalifornii s dalajlamou a pěti dalšími buddhistickými učiteli. Seděli jsme v krásném pokoji s bílými koberci a řadou oken. Měli jsme vynikající indické vegetariánské jídlo, které krásně vonělo. Na stole byly překrásně naaranžované květiny a jídlo podávali buddhističtí žáci s jemným a kultivovaným vystupováním a vzhledem. Hovořili jsme o nesprávném sexuálním jednání, jehož se dopouštěli západní buddhističtí učitelé. Jedna buddhistka z Kalifornie se totiž zmínila o někom, kdo zneužíval své žáčky pro své vlastní sexuální potřeby.

Řekla: „Snažíme se k němu přistupovat se soucitem a pomoci mu porozumět jeho vlastním motivům, které jej vedou k tomu, že takto zneužívá své žáčky, a tak mu pomoci, aby své jednání změnil.“

Dalajlama udeřil pěstí do stolu a hlasitě zvolal: „Soucit je dobrý, ale tohle musí přestat! Je třeba, aby se ostatní o jeho jednání dozvěděli!“

Všechny talíře na stole poskočily, sklenice se převrhly a já se málem zadusila šafránovou rýží. Náhle jsem dalajlamu spatřila ve hněvivé manifestaci soucitu a uvědomila si, že tato projevená jasnost nebyla známkou toho, že by se ze svého soucitu vychýlil. Jednalo se o projev soucitu v hněvivé rozhodnosti. Jeho energie plála jako oheň. Nikdy na ten den nezapomenu. Bylo to skvělé učení o soucitu a přímosti. Soucit není bezstarostným přístupem ve stylu „ať se děje, co se děje, je mi to jedno“. Soucit dokáže říci různé „ne!“. Soucit neznamená být jako hlupák, který dá někomu vše, co si přeje. Trungpa Rinpoče takovému druhu soucitu říká „soucit hlupáka“,¹⁴ jako když dáte závislému drogy.

14 Chögyam Trungpa: *The Collected Works of Chögyam Trungpa, Volume 6* (Boston London: Shambhala, 2004, p. 289).

Slovo *hněvivý*, *zuřivý* či *prudký*¹⁵ v této knize používám ve smyslu, jakým samička chrání svá mláďata – laserový paprsek prudké čisté energie je při vyslání a zaměření velmi silný a nezastavitelný. Je to prudkost bez nenávisti či agrese. Hněvivý projev je někdy účinnější než pokojný přístup. Pozorujeme-li činy dákiní, jež využívají hněvivou sílu k podmanění, ochraně a přeměně, je třeba ji chápat jako produktivní a kreativní zdroj surové energie.

Je potřeba najít zdroje, jimiž získáme přístup k síle hněvivé dákiní, již vneseme do podstatných věcí v našem životě, ať už se jedná o rovinu emoční, spirituální, intelektuální či politickou. Díky silné ženské energii se rozvineme jako ženy, a nikoli jako ženy, které se podobají mužům nebo které se stanou asexuálními bytostmi. Jsme odlišné, a dokud tato odlišnost nebude rozpoznána, žita a maximalizována, nebude využit ženský potenciál a kapacita k tomu nastolit v tomto světě rovnováhu. Silná hněvivá podoba ženství je součástí naší psyché, ale je potlačena, a pokud ji v důsledku pocitu ohrožení nerozpoznáme jako takovou, může působit rozvratně a pomstychtivě. Nicméně ve chvíli, kdy ji uznáme a budeme ji cítit, stane se neuvěřitelným zdrojem síly.

„Jsme odlišné, a dokud tato odlišnost nebude rozpoznána, žita a maximalizována, nebude využit ženský potenciál a kapacita k tomu nastolit v tomto světě rovnováhu.“

15 V angličtině „fierce“ znamená *zuřivý*, *hněvivý*, *prudký*. V buddhistických naukách se běžně používá výraz *wrathful*, což znamená *hněvivý*. Jedná se o buddhovskou kvalitu moudrosti, čistou energii moudrosti v hněvivé formě (pozn. překl.).

Do nedávné doby byl pojem *feminista* či *feministka* jakýmsi společenským stigmatem. Sama jsem se s tím setkala a byla jsem kritizována svým buddhistickým učitelem za to, že jsem „příliš feministická“, i když jsem se ve skutečnosti pouze snažila vnést do buddhismu rovnováhu a hovořit o silném ženství, sexuálním zneužívání a patriarchálních aspektech buddhismu. Později sám změnil názor a začal mě velmi podporovat, nicméně časy, kdy slovo *feministický* mělo pejorativní nádech, byly velmi náročné. Mnohé ženy se od tohoto pojmu rychle distancovaly, neboť měly strach, že budou označeny za „zuřivé feministky“ a přestanou být pro muže přitažlivé. Když se však těch samých žen, jež říkají, že feministkami nejsou, zeptáte, zda věří v to, že by ženy i muži měli mít za stejnou práci stejný plat, zda věří ve svobodu rozhodování v otázce porodů a ochranu před násilím mužů, většina řekne: „Samozřejmě že ano.“ Z toho lze vyrozumět, že ve skutečnosti feministkami jsou, jen mají strach, že budou vnímány jako ty, jež se staví proti mužům.

Tato situace se však nyní mění. Feminismus se vrací jako něco, na co lze být hrdý jak u mužů, tak i u žen. Barack Obama i Justin Trudeau se považovali za feministy. Trudeau sám řekl, že je „hrdý“ na to, že je obhájcem hnutí „*He for She*“,¹⁶ hnutí Spojených národů, jež bojuje za práva žen. K návratu feminismu dochází zejména díky tomu, že se hnutí stává ucelenějším a prostupuje napříč mnoha

16 „Justin Trudeau propaguje feministické hnutí mužů, kteří podporují práva žen.“ *The Independent*, video: 1:00, Justin Trudeau hovoří na inauguračním dni Spojených národů zvaném WE Day na Madison Square Garden 20. září roku 2017; zveřejnila Harriet Agerholm 21. září 2017: <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/justin-trudeau-men-feminist-movement-stick-up-women-sexism-canada-prime-minister-a7960196.html>.

oblastmi, kdy současně věnuje pozornost zkušenostem barevných žen, žen, které změnily pohlaví, i žen s nízkými příjmy.

Vzpomínáte si na to, když Donald Trump označil Hillary Clintonovou při volbách v roce 2016 za „hroznou ženu“? Nefungovalo to. Ženy se toho chopily a použily to jako slogan pro sebeposílení: *Nikdy nepodceňuj sílu hrozné ženy*. Přeměnily jsme něco, co bylo myšleno jako urážka žen, v něco, čím si přejí být. Přestaly jsme žádat o svolení být silné, přímočaré a rozhodné. Rozhodly jsme se držet spolu, být silné a dokázat se postavit nesnesitelnému patriarchátu.

Z Trumpovy urážky vzniklo hnutí. Hnutí *Nikdy nepodceňuj sílu hrozné ženy* se stalo nakažlivým. Ženy začaly využívat svoji hněvivou část a propojily se při Pochodu žen 21. ledna roku 2017 v den Trumpovy inaugurace. Společně s řadou dalších podporovatelů jejich pohlaví pochodovaly a demonstrovaly za ochranu ženských práv, lidských práv a práv této země. Současně projevíly svůj smysl pro humor tím, že si nasadily růžové čepice s kočičíma ušima a nápisem: SÍLA KOČEK.¹⁷ Pochody proběhly bez násilností a v radosti, ale současně se jejich účastníci nenechali ničím zastrašit. Nikdy předtím se nekonal tak rozsáhlý celosvětový protest.

Pochodu žen se podle odhadů po celém světě zúčastnilo asi pět milionů lidí.¹⁸ Na všech sedmi kontinentech po celém světě jich bylo nahlášeno nejméně 673.¹⁹ Ve Washingtonu, D.C., tak došlo

17 PUSSY POWER – v angličtině je slovo „pussy“ mnohovýznamové, znamená *kočka, číča*, používá se též jako oslovení ženy, kterou muž vnímá jako sexuální objekt, a zároveň je hovorovým označením ženského pohlavního orgánu.

18 Erica Chenoweth and Jeremy Pressman: “This Is What We Learned by Counting the Women’s Marches,” *The Washington Post* (February 7, 2017), https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2017/02/07/this-is-what-we-learned-by-counting-the-womens-marches/?utm_term=.e9c314a6bade.

19 Women’s March, “Sister Marches”, accessed October 7, 2017, <https://www.womens-march.com/sisters>.

k největším demonstracím od protestů proti válce ve Vietnamu v 60. a 70. letech 20. století. Byl to nejrušnější den, o jakém se kdy psalo v deníku Metro. Nedošlo k žádným zatčením, celá demonstrace proběhla poklidně a bez projevů agrese. Demonstranti pochodovali s transparenty s nápisy: VLÁDA HROZNÝCH ŽEN; ZACHRAŇTE PLANETU; JESTLI MI VEZMETE PRÁVO BRÁT ANTIKONCEPCI, PŘIVEDU JEŠTĚ VÍCE FEMINISTEK; PROTIÚDER; DĚVKY, JDEME DO TOHO; MIZOGYNIE ZABÍJÍ; JSME VNUČKY ČARODĚJNIC, KTERÉ JSTE NEUPÁLILI. Jedna devadesátiletá žena držela v ruce transparent s nápisem DEVADESÁT, HROZNÁ A NEVZDÁVÁM SE.

Spolu s ženami pochodovalo ze solidarity i mnoho mužů s transparenty hlásajícími: CÍTÍM TO STEJNĚ TAK; PRAVÍ MUŽI NEMAJÍ STRACH Z ROVNOPRÁVNOSTI; OPRAVDOVÍ MUŽI JSOU FEMINISTY; FEMINISTA MÁ KOULE; UČTE CHLAPCE, že JIM ŽENSKÉ TĚLO NEPATŘÍ; SKUTEČNÍ MUŽI SI NEBEROU BEZ SOUHLASU. Jeden mladík nesl transparent s nápisem: VŠICHNI MUŽI MOHOU PŘESTAT VNÍMAT ŽENU JAKO SEXUÁLNÍ OBJEKT. Další muž středního věku šel s transparentem: VYCHOVÁM SVÉHO SYNA TAK, ABY NEPODLEHL MIZOGYNII, a nesl na ramenou malého chlapce, který držel v ruce nápis hlásající: PŘIJMĚTE FEMINISMUS. Byl zde také prošedivělý muž se synem ve věku univerzitního studenta. Otec držel transparent: VŠICHNI MUŽI BY MĚLI BÝT FEMINISTY, a chlapcův transparent zase hlásal: ŽENSKÁ PRÁVA JSOU LIDSKÁ PRÁVA. V průvodu rovněž pochodoval jeden mladý usmívající se smíšený pár s růžovými čepicemi s malýma ouškama a nápisem SÍLA KOČEK a ten pár měl transparent: PATRIARCHÁT JE PRO KOKOTY. Jiný mladý muž nesl zase slogan: KONEC TOXICKÉ MASKULINITĚ, KONEC KULTUŘE NÁSILÍ.

Celý pochod se nesl v duchu silné energie a soudržnosti, ale později jsem si všimla, že ta energie poněkud pohasla, ačkoli rozhovory na toto téma jsou stále živé. Hovořila jsem s některými ženami, které cítily nejistotu, frustraci a byly demotivované. Je možné, že jen nevíme, jaké další účinné kroky podniknout. Vnímala jsem potřebu vnitřního zdroje síly a inspirace, které by navázaly na hnací sílu vyvolanou pochodem.

Je potřeba nalézt metody, jež by pomohly na této energii dále stavět, vnitřní praxi, která ji pomůže udržet a ponese ji dále za hranice protestu, až se zcela zhmotní. Musíme čerpat z potenciálu nezpracované, a přesto velmi moudré energie dákiní. To se lze naučit skrze cestu Mandaly pěti dákiní, uvedenou v této knize, jež pomáhá přivést zpět posvátné ženství, které bylo odsunuto do nevědomí, do negativního, do „stínu“, a poníženo na úroveň „čarodějnice“, „babizny“, „děvky“ či „hrozné ženy“. Je třeba přivést energii posvátného ženství zpět na povrch a uvést její pozitivní potenciál zpět do života.

V dubnu roku 2016 jsem předávala učení Mandaly pěti dákiní na ústraní Vycházející moudrosti v meditačním centru v západním Massachusetts. Vrátila jsem se sem následujícího roku po zvolení prezidenta Trumpa, abych zde znovu předala stejné učení během semináře se 150 ženami. Koncem ústraní se jedna žena s blond vlasy přihlásila a požádala o možnost podělit se o své zkušenosti.

„Ráda bych něco řekla. Tato praxe mi změnila život. Od loňského ústraní jsem dělala Mandalu pěti dákiní každý den. Mnoho let jsem si stěžovala na politickou situaci. Nyní se cítím natolik silná, že jsem se rozhodla vzít odpovědnost do svých rukou a kandidovat

do kongresu!“ Ženy v sále zaburácely a ty, které seděly poblíž, ji plácaly po zádech. Měla jsem nesmírnou radost, že ji její vnitřní síla podnítila k činu.

Pak požádala o možnost podělit se o své myšlenky další žena: „Jsem aktivistka, ale dlouho jsem se cítila slabá a vyhořelá, v pocitu beznaděje a zcela vyčerpaná současným politickým ovzduším. Byla jsem tu loni a celý rok jsem se věnovala praxi Mandaly pěti dákiní, a bylo to úžasné. Pomáhá mi to navrátit vnitřní sílu a obnovit energii nezávisle na tom, co se děje kolem.“

Nato se přihlásila o slovo třetí žena s krátkými hnědými vlasy a řekla: „V životě jsem nezažila mnoho štěstí. Jako malá jsem byla zneužívaná a celý život jsem se potýkala s depresí, závislostí a sebevražednými myšlenkami. Vadilo mi být ženou. Ale na tomto ústraní mohu poprvé v životě říci, že jsem pocítila radost z toho, že mám ženské tělo. Být součástí celé proměny mne posílilo.“

Stejně jako pro tyto ženy mají dákiní i pro vás dar, který vám mohou předat. Nabízejí ženský model, který je hněvivý, moudrý, duchovní a přítomný v našem těle. Dávají nám energii nezkroceného ženství, nejsou poslušné ani submisivní. Jsou zářivou jemnou spirituální energií, strážkyněmi bran a ochránkyněmi nepodmíněné moudrosti a posvátné země. Praxí a vstoupením do Mandaly pěti dákiní v sobě probudíme archetyp a spustíme energii proměny ženské síly.

Uvidíme, že ženské tělo projevené ve formě dákiní je potenciálním vozem pro osvícení. Mandala pěti dákiní má velmi hluboké kořeny, které jsou mimo čas a trvale přítomné. Jedná se o praxi, která vám může pomoci řešit výzvy každodenního života. Máte-li pocit, že jste rozptýlené a vaše pozornost je rozdělena do mnoha směrů, když se potřebujete dostat do svého středu, máte-li před sebou nějaké rozhodnutí, které je třeba učinit, když máte pocit

beznaděje nebo máte pocit, že se nemůžete hnout z místa, pak vstupem do mandaly dákiní a vnitřním setkáním se s dákiními získáte přístup k hluboké jasnosti a síle, která vám pomůže tyto výzvy řešit.

O KNIZE

Měla jsem velké štěstí, že jsem mohla studovat u několika skvělých lamů Tibetu, kteří uprchli před čínskou invazí do Indie a Nepálu. Před invazí země Tibetu, obklopená ze všech stran horami, působila jako jakási laboratoř pro duchovní vývoj ve střední Asii a po mnoho let byla chráněna před vnějšími vlivy. V tomto mimořádném prostředí se rozvinula hluboká moudrost a meditace a díky tomu docházelo ke kultivaci soucitu ve společnosti.

Ve chvíli, kdy jsem se v roce 1967 setkala s tibetskou tradicí, jsem se zavázala k tomu, že pomohu v přemostění Východu a Západu. Měla jsem pocit, jako bych narazila na truhlu plnou pokladů, a zatoužila jsem podělit se o ni s ostatními, aby i oni mohli zakusit krásu a hodnotu těchto drahokamů. Mezi klenoty, které si nejvíce přeji sdílet v této knize, patří ústřední mandala a principy dákiní a představení pěti buddhovských rodin a dákiní moudrosti. Současně chci vysvětlit, jakým způsobem jsou všechny tyto prvky obsaženy v praxi Mandaly pěti dákiní.

Jsem si velmi dobře vědoma toho, že v této knize není možné v plnosti předat veškerou sílu a hloubku tibetské tradice a mandaly, v jaké jsem ji původně obdržela. A přesto je zapotřebí v této nebývale náročné době hledat cesty, jakými zpřístupnit hlubokou moudrost, jež vyvstala v odlehlé zemi Tibetu. Proto je mým přáním, ať jste či nejste buddhista, ať jste žena či muž, sdílet tyto principy a pomoci vám, aby se staly účinnými prostředky, jež můžete

uvést do každodenního života a jež přispějí k zacelení ran v našem světě. Pokud dokážeme změnit naše duchovní paradigma, pak se naše společnost a kultura promění.

Tato kniha vám nabízí možnost pracovat na sobě, a to pomůže ženám (a všem, kdo projeví zájem) reagovat s větší moudrostí a efektivitou na soužení, výzvy a chaos naší globální reality. Je průvodcem, jenž vám pomůže lépe přistupovat ke světu v plné síle osvobozené od agrese, abyste se dokázali napojit na ryzí nepodmíněnou ženskou sílu, jež má základ v celosti, a přivítali nový druh partnerství s pravým mužstvím. Cesta do mandaly vede ke zrození obnoveného výrazu ženství, jež vychází z pradávnejší moudrosti, ale které je oblečeno do nového hávu vyhovujícího dané době a místu. Z tohoto důvodu v této knize hodně používám ženská zájmena a příklady týkající se žen, nicméně kniha je určena i pro muže, neboť i oni z ní mohou získat velký prospěch a mohou se věnovat praxím, které jsou v knize uvedeny.

První část začíná příběhem o mé cestě na Východ. Budu vám vyprávět o tom, jak jsem po souši z Evropy podnikla cestu do Káthmándú, stala se první severoamerickou buddhistickou mniškou v tibetské tradici a poprvé jsem se setkala s mandalou a dákiní. Druhá a třetí kapitola se hlouběji a podrobněji věnují mandale – jejímu účelu, významu a využití jakožto mocného nástroje transformace. Je důležité získat pochopení principu mandaly coby meditačního nástroje, základní struktury, z níž budeme vycházet při práci s pěti buddhovskými rodinami a dákiními moudrosti.

Ve druhé části pokračuji ve vyprávění svého příběhu, kdy jsem svlékla mnišské roucho, stala se matkou a potkala se tvář v tvář

s dákiní, velkou tibetskou učitelkou z 11. století Mačhig Labdrön. V páté a šesté kapitole se blíže zaměříme na princip dákiní a znovuprobuzení posvátného ženství. Budeme se zabývat tím, jak lze dosáhnout duchovní integrace a moudrosti skrze ztělesnění posíleného ženství. Duchovní cesta se poté stává meditací v činu, osvětlením skrze každodenní život, ve kterém využíváme naši vnitřní dákiní.

Třetí část knihy se zaměřuje na pět buddhovských rodin a dákiní moudrosti – buddha, vadžra, ratna, padma a karma – a popisuje jejich jedinečné vlastnosti a povahu. Objevíte, k jaké rodině náležíte, a poznáte, jak pět rodin souvisí s různými oblastmi vašeho života. Nejdůležitější částí je, že si řekneme, k jaké rodině náleží jaká emoce a její protilehlá moudrost.

Ve čtvrté části vás nakonec krok za krokem provedu meditací Mandaly pěti dákiní a Cestou s dákiní a seznámím vás i s dalšími praxemi pro integraci a ztělesnění dákiní ve vašem každodenním životě, jako je tvorba oltáře dákiní, vytvoření kresby mandaly, vytváření mandaly v přírodě nebo práce s písečnou mandalou. Rovněž uvádím návrhy, jak lze s mandalou pracovat v důležitých fázích života a při obřadech, jako jsou narozeniny, svatby a pohřby.

ČÁST PRVNÍ

Setkání s mandalou

MÁ CESTA K CELISTVOSTI

Bůh je nekonečnou sférou, jejíž střed je všude a obvod nikde.

– LIBER XXIV PHILOSOPHORUM

V době, kdy jsem dospívala, jsem se ráda procházela po Harvardském náměstí, kde studenti a profesori spěchali rušnou dopravou na vyučování. Tehdy to bylo centrum čtvrti s knihkupectvími, obchodem s potravinami, železářstvím, lahůdkami, v nichž se prodávaly obří sendviče s pastrami v kvasnicových bagetách, restaurací, do níž denně chodíval můj dědeček na čerstvou rybu, a cukrárnou se zmrzlinou, kde měli nejlepší pepermintovou zmrzlinu se sladkou červenou pepermintovou polevou, která se v ní rozpouštěla.

Můj dědeček z matčiny strany již před mnoha lety přestal učit filozofii a obchod na Harvardu a odešel do důchodu, ale stále žil s babičkou, též bývalou profesorkou vyučující filozofii, v malém bílém domečku v Cambridgi v ulici Willard Street 8. O víkendech jsem za nimi jezdívala z internátní školy na okraji Bostonu. Byl to pro mne skvělý únik od života na koleji do malého excentrického

domečku s křivými koloniálními dřevěnými podlahami a řeckými vázami, jež dědeček sbíral a které byly postavené na vratkém stole v malém potemnělém obývacím pokoji.

Při jedné ze svých návštěv zde během mého studia na střední škole jsem si prohlížela knihy v knihkupectví Harvard Coop a narazila jsem na knihu ve tvrdé knižní vazbě. Ta kniha se jmenovala *Man and His Symbols* a napsal ji Carl Gustav Jung.²⁰ Obsahovala četné ilustrace a fotografie a lišila se od všech knih, s nimiž jsem se kdy setkala. Na přední části vazby se skvěla tibetská mandala a kniha obsahovala řadu dalších obrázků mandal. Všechny ty mandaly mě natolik přitahovaly, že jsem si knihu ihned koupila.

Odnesla jsem si ji k dědečkovi, šla do pokoje pro hosty v horním patře domu, opřela se o polštáře na matraci potažené starou koňskou kůží a otevřela si knihu, abych se o tibetských mandalách a dalších mandalách z nejrůznějších kultur po celém světě dozvěděla něco více. Zadívala jsem se na tibetskou mandalu, upřeně jsem ji pozorovala a soustředila se na její střed. Otevřela se mi celá její zářivá dimenze. Pocítila jsem v sobě hluboký klid. Žádné umělecké dílo ve mně nikdy nevyvolalo tak silnou zkušenost. Pocítila jsem v sobě cosi známého spolu s úžasem nad tím, co se ve mně odehrávalo a čím tyto kresby jsou. V následujících letech jsem tuto knihu nosila všude s sebou a kontemplovala o mandalách.

Ve své knize Jung představuje mandalu v různých podobách, nejen tradiční tibetské mandaly, ale i mandaly v architektuře, výstavbě měst, křesťanském umění, vitrážích, umění kmenových společenství a obřadech domorodců. Mě však obzvláště přitahovaly mandaly tibetské – jejich hloubka a spleť symetrie se mnou rezonovaly a promlouvaly ke mně. Vycítila jsem, že se nejedná o pouhé

20 V češtině kniha vyšla pod názvem C. G. Jung: *Člověk a jeho symboly* (Portál, 2017).

kresby. Vyzařovala z nich mystická energie, jež ve mně vyvolávala zvědavost, a chtěla jsem vědět, jaká pravda se v nich ukrývá. Jejich síla nevyvstávala z kognitivního pochopení významu, které již dnes mám, ale z přímé kontemplace o mandalách samotných. Bylo to právě setkání s tibetskými mandalami, jež daly podnět k mému duchovnímu hledání.

Buddhistická kultura, a zvláště Tibet, mě silně přitahovaly, ale v Nové Anglii bylo k dispozici velmi málo zdrojů na to, abych je mohla poznat do větší hloubky. Tehdy ještě nebyl internet, Google, Facebook ani YouTube a komunikace na dálku probíhala pouze přes telefon a pomalou poštu. Když jste se chtěli něco dozvědět, museli jste si přečíst knihu, promluvit si s odborníkem nebo se sami vydat přímo ke zdroji. Přečetla jsem si něco o Tibetu v encyklopedii svých rodičů, ale žádné jiné knihy jsem o tomto tématu nikde jinde nenašla. V té době mi babička z matčiny strany darovala knihu *Zenové telegramy* od Paula Repse, se zenovými haiku a kaligrafiemi. Je to kniha krátkých básní spojených s obrazy vytvořenými jednoduchými tahy štětce inspirovanými tím, co bych dnes nazvala prvními meditačními zkušenostmi, vzhledem do „uvědomění uvědomění“, nebo co jsem tehdy nazývala „vědomým poznáním vědomého poznání“.

Pobývala jsem v letním domě u jezera v New Hampshire a četla si knihu od Repse v horním pokoji zařízeném v rustikálním stylu, s nedokončenými stěnami z borovicového dřeva a střešními trámy. Rozhodla jsem se, že vylezu oknem pokoje mé sestry a posadím se na střechu terasy. Před domem se tyčily čtyři bělavé borovice. V tichosti jsem tam seděla a od jezera váł jemný vánek. Zaslechla jsem, jak borovicové jehličí téměř neslyšně dopadá na střechu. V ten okamžik ve mně vyvstal vědomý prožitek mého uvědomění za současného prožitku jemného vánku

a zvuku borovicového jehličí dopadajícího na střechu. Nechácala jsem, co přesně jsem prožila, neboť jsem neznala kontext a neměla jsem duchovního učitele, ani moji přátelé tomu nemohli rozumět, a přesto došlo k něčemu, na co nikdy nezapomenu – k hlubokému uvědomění a zážitku míru.

Tyto první zkušenosti a později i další mě inspirovaly k duchovnímu hledání, jež se stalo touhou, která zcela určila směr mého života. Po dokončení střední školy jsem šla studovat na univerzitu v Coloradu, západně od místa mého bydliště, ale škola mi nedala nic z toho, co jsem vnitřně hledala. Byla jsem tenkrát studentkou druhého ročníku a jednoho podzimního dne jsem si prohlížela knihy v univerzitní knihovně. Jedna z nich mi padla do oka. Byla to jedna z prvních knih o józe v angličtině, napsal ji Paul Brunton a jmenovala se *The Hiddenn Teaching Beond Yoga*.²¹ Spěšně jsem si ji prošla a odnesla si ji na kolej.

Chvilku jsem si knihu četla, ale padlo na mě spaní, a tak jsem si ji položila na břicho a usnula. Jak jsem tak ležela, rostl ve mně pocit, že se mé tělo zvedá z postele a vznáší se nad postelí u stropu. V mé zkušenosti se to opravdu dělo. Bylo to tak skutečné, až mě to současně děsilo. Přiměla jsem se otevřít oči a uviděla jsem, že jsem stále na své posteli. Tato zkušenost bytí mimo tělo ještě posílila mé duchovní hledání. Svěřila jsem se se svojí zkušeností své nejlepší přítelkyni Vicki Hitchcockové, jejíž otec tehdy působil jako hlavní americký konzul v Kalkatě. V začátcích našeho studia na univerzitě jsme v sobě našly spřízněné duše a neustále jsme spolu sdílely své hledání a zájem o „mystický Východ“, jak jsme ho obě nazývaly. Staly jsme se přítelkyněmi na celý život a obě od svých devatenácti let stále následujeme tibetskou cestu.

21 V češtině vyšla pod názvem *Skrytá nauka za jógou* (Iris RR, 2000).

Naše hledání vypuklo naplno v létě roku 1967, v době Léta lásky. Obě jsme opustily studia na univerzitě v Coloradu a společně jsme odcestovaly do Indie a Nepálu. Letěly jsme do Hongkongu, kde jsme našly knihkupectví s duchovní literaturou a nakoupily jsme si všechny knihy o Tibetu. Na cestě lodí do Bombaje jsme si je četly a vyměňovaly a nakonec jsme přeletěly do Kalkaty, kde ve velkém starém koloniálním domě poblíž amerického konzulátu žili Vickini rodiče. Nějakou dobu jsme pracovaly v domě matky Terezy, kde jsme pomáhaly nesezdaným matkám a opuštěným dětem, a poté jsme odjely do Nepálu.

Lama Tsultrim před odjezdem do Indie, 1967

SVÁ JAMBHÚ

Jednou jsme byly na návštěvě v jedné nepálské rodině a ráno jsme byly pozvány na střechu domu, odkud se nám otevřel překrásný výhled. Údolí bylo přikryto mlhou, ale v dálce se tyčily křišťálové vrcholky Himálaje. Nedaleko, asi míli od domu, se skvěla bílá kupole se zářivou zlatou špičkou podobající se smaragdovému paláci vznášejícímu

se nad jezerem. Byl to jeden z nejmystičtějších pohledů, jaké jsem kdy v životě spatřila. Zeptala jsem se, co je to za palác, a bylo mi řečeno, že se nazývá Svájambhú, známý též jako Opičí chrám, neboť na kopci, jednom z nejposvátnějších míst města, žila tlupa divokých opic.

O několik dnů později jsme měla příležitost připojit se k procesí lidí, kteří kráčeli na kopec. Jít temnými ulicemi Káthmándú bylo jako vrátit se do středověku. Všude jsme potkávali prasata, psy i krávy a brodili se odpadky vyhozenými na ulici – jako by to byla směs středověkého odpadu!

Kráčeli jsme údolím, překročili řeku po starém mostě, jenž vedl úzkou cestou mezi rýžovými poli, a poté jsme začali stoupat na kopec. Cesta byla stále strmější, až jsme nakonec přišli ke schodišti vedoucímu k chrámu. Právě když jsme vystoupali na vrchol schodiště, vyšlo ranní slunce a osvětlilo celé okolí.

Přede mnou se tyčila bílá kupole se zlatým kulatým vrcholem a špičkou ve výšce třípatrového domu. Na krychli pod vrcholem byly namalovány tajemné Buddhovy oči hledící do čtyř stran – severu, východu, západu a jihu. Později jsem se dozvěděla, že prastará stavba se nazývá *stúpa* (buddhistická svatyně) a představuje mandalu, jež v tantrické buddhistické tradici představuje základní strukturu vesmíru – kruhová centrální stavba zkušenosti osvícení, kosmologický symbol vesmíru. Svájambhú znamená „samopovstaly“, neboť se praví, že byl kdysi dávno ostrovem uprostřed jezera, jenž tvořil původní údolí Káthmándú, a na tomto ostrově tehdy sám o sobě planul oheň, na němž byla postavena stúpa.

Schodiště vedoucí ke stúpě
Svájambhú, Káthmándú,
Nepál, 1967

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Vycházející moudrost***.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.